

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania I. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie wartości kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 17 lutego 2021 r. oddalił apelację I. M. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 października 2020 r., mocą którego zmieniono zaskarżone decyzje organu rentowego i ustalono ubezpieczonej kapitał początkowy z 10 kolejnych lat kalendarzowych (1979-1988), przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w wysokości 73,42% oraz oddalając odwołanie w pozostałym zakresie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pełnomocnik odwołującej się. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W jego ocenie, w sprawie występuje

istotne zagadnienie prawne, to jest: czy w postępowaniu odwoławczym w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, toczącej się przed sądem powszechnym według przepisów kodeksu postępowania cywilnego można udowadniać wysokość zarobków z okresu zatrudnienia w oparciu o wysokość wynagrodzenia innej osoby pracującej w tym samym okresie na identycznym stanowisku z osobą, która z uwagi na sytuacje losowe i od niej niezależne (na przykład utrata dokumentacji w pożarze) nie jest w stanie przedłożyć stosownych dokumentów. Nadto wskazał na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniosł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania. Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości

stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W ocenie skarżącego, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Tego rodzaju przesłanka została dostatecznie i jednolicie wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. na przykład postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Krótko mówiąc, dana podstawa ziszcza się wówczas, gdy po pierwsze – przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz – po drugie – jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Tymczasem przedstawiony problem nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, bowiem sprowadza się do zwykłej wykładni i stosowania prawa w konkretnej sprawie. Przedmiotem zainteresowania winien być problem prawny o znaczeniu generalnym (uniwersalnym), a nie pytanie, czy w danej sytuacji (relacji).

Jest oczywiste, że przeliczenie wysokości kapitału początkowego musi być odniesione do rzeczywistych zarobków ubezpieczonego i nie może być ustalane jako uśredniona wysokość zarobków osiąganych np. przez innych pracowników zatrudnionych w tym samym czasie na analogicznych stanowiskach pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, LEX nr 390123), jednak odmowa przeliczenia musi wynikać z braku możliwości ustalenia tych zarobków z wykorzystaniem wszelkich sposobów dowodzenia przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego. W sprawie cywilnej sąd kieruje się regułami dowodzenia określonymi w art. 227-309 k.p.c., z uwzględnieniem tego, że w przepisach regulujących postępowanie odrębne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przesądzono o niestosowaniu w tych sprawach przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i z przesłuchania stron (art. 473 § 1 k.p.c.). W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu,

przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury są nie tylko zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Skoro każdy fakt może być udowadniany wszelkimi środkami dowodowymi, to wysokość zarobków jako fakt mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.) ubezpieczony może wykazać odpowiednimi zeznaniami świadków lub zeznaniami złożonymi przez niego samego w charakterze strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2019 r., I UK 372/18, OSNP 2021 nr 4, poz. 42). Wymaga się jednak dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342; z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, LEX nr 390123; z dnia 23 stycznia 2020 r., I UK 334/18, OSNP 2021 nr 4, poz. 42). Należy podkreślić, że co prawda ubezpieczony może na potrzeby ustalenia wysokości podstawy wymiaru świadczenia dowodzić wysokości wynagrodzenia różnymi środkami dowodowymi, jednak ocena tak zgromadzonego materiału dowodowego należy do sądu, co wynika z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd orzekający w sprawie może uznać, że zeznania świadków albo samej strony są nieprzekonujące jako zbyt ogólne, nieprecyzyjne, niepozwalające na dokonanie stanowczych ustaleń. Wypada zarazem zaznaczyć, że zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, w tym związane z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., nie mogą być podstawą skargi kasacyjnej.

Przedstawiony przez skarżącego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem dowodowy, związany z dostępnością dokumentów płacowych z lat ubiegłych, był już, co wyjaśniono wcześniej, przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. Formułowane zagadnienie nie posiada więc niezbędnej, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., cechy nowości, a do tego gubi problem związany z wykładnią art. 381 k.p.c., to jest sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później.

W przedmiotowym postępowaniu sądy podjęły próbę wyjaśnienia, czy odwołująca się osiągała wyższe wynagrodzenie, przyjmując jednak, że

wynagrodzenie hipotetyczne (z innego zakładu pracy) nie pozwala na przyjęcie wyższego wskaźnika podstawy kapitału początkowego. Sąd drugiej instancji stwierdził, że oceniając całokształt zebranego materiału dowodowego, może uwzględnić niekiedy, (jako jeden z dowodów pośrednich) dokumentację płacową współpracowników zatrudnionych w danym okresie na stanowisku identycznym ze stanowiskiem osoby, która nie jest w stanie przedłożyć stosownych zaświadczeń, legitymacji ubezpieczeniowej itd. Zauważyć jednak należy, że dopuszczenie dowodu z dokumentacji współpracownika następuje z reguły wyjątkowo, przy czym nie do przyjęcia jest, by taka dokumentacja stanowiła wystarczający (jedyne) środek dowodowy dla uwzględnienia spornego wynagrodzenia. Zatem z tej perspektywy Sąd Apelacyjny nie tylko zastosował obowiązujące normy prawa procesowego, lecz – w tym konkretnym wypadku wskazał także dlaczego – to postępowanie dowodowe nie mogło przynieść spodziewanego rezultatu (zeznania świadków były ogólnikowe i ocenne i nie pozwalały konkretnie odtworzyć rzeczywistej wysokości osiąganego przez ubezpieczoną wynagrodzenia zasadniczego i jego dodatkowych składników). W ten sposób nie doszło też do ziszczenia się podstawy opisanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., bowiem odmienna od strony odwołującej się ocena zgromadzonego materiału dowodowego nie realizuje dyspozycji wskazanej podstawy przedsądu.

Sumując powyższe, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c.